

UTSTÄLLNINGSKOLLEGIET

C8: ASTROFILATELI

Specialreglemente (SREV)

1. Bedömda utställningar

I överensstämmelse med artikel 1.4 i FIP:s allmänna reglemente för bedömning av exponat vid FIP-utställningar (GREV) utgör detta specialreglemente ett komplement till det allmänna reglementet att användas vid bedömning av astrofilatelistiska exponat.

2. Bedömda exponat

Se GREV, artikel 2. Ett astrofilatelistiskt exponat baseras på historiska, tekniska och vetenskapliga aspekter inom rymdforskning och rymdforskningsprogram.

3. Principer för exponatet

Se GREV, artikel 3. Följande typer av filatelistiskt material kan användas i ett astrofilatelistiskt exponat:

1. Dokument som överlämnats av en postal organisation för befordran med stratosfärballong, raket, rymdfarkost, raketflygplan, assistansfartyg, räddningshelikopter eller andra underhållsfartyg, samt omvänt.
2. Frimärken, broschyrer och vignetter relaterade till raketpost, postala helsaker, mailgram och specialtryckta kuvert/kort relaterade till rymdprogrammets olika delar – inkluderande föregångare till dessa; rymdfarkosters start, flygning och landning; deltagande anläggningar på land, fartyg och understödjande flyg.
3. Kuvert och kort stämplade av postal organisation på platsen och den exakta tidpunkten för en speciell händelse.
4. Ett astrofilatelistiskt exponat kan omfatta ett, flera eller samtliga följande områden (för underavdelningar se Riktlinjerna, artikel 3.4)
  - a. Från pionjärtiden till erövringen av rymden
  - b. Raketpost
  - c. Rymdprogram i Sovjetunionen/OSS/Ryssland, USA, Europa, Kina och andra stater
  - d. Obemannade rymdfärder
  - e. Bemannade rymdfärder.
5. Texten ska innefatta alla aspekter på exakta tekniska data, datum, plats och syfte med rymdföretaget, inklusive astronauternas/kosmonauternas speciella aktiviteter.

6. Planen eller exponatets idé ska tydligt framgå av en inledande redogörelse (se GREV, artikel 3.3).

4. Regler för bedömning av exponat

Se GREV, artikel 4.

Bearbetning av exponatet (se GREV, artikel 4.3)

Speciell uppmärksamhet ska ägnas åt händelsernas exakta tekniska utveckling.

Filatelistik och till temat hörande kunskap, personliga studier och forskning (se GREV, artikel 4.5)

Ingående kunskap fordras om förelöpare till rymdforskning och rymdflygningar.

5. Jurybedömning av exponaten

Se GREV, artikel 5.

1. Astrofilatelistiska exponat ska bedömas av erkända specialister på detta område och i enlighet med avdelning V (artiklarna 31-47) i FIP:s allmänna utställningsreglemente GREX och enligt artikel 5.1 i GREV.
2. För astrofilatelistiska exponat gäller följande relativa tal som ledning för juryn:

Exponatets bearbetning (20), betydelse och omfång (10)	30
Filatelistik och till temat hörande kunskap, personliga studier och forskning	35
Kvalitet (10) och sällsynthet (20)	30
Presentation	<u>5</u>
Totalt	100

6. Avslutande bestämmelser

6.1

I händelse av olikheter i texten beroende på översättningen, ska den engelska texten gälla.

6.2

Detta specialreglemente för bedömning av astrofilatelistiska exponat vid FIP-utställningar har godkänts av den 54:e FIP-kongressen i Rom den 5 november 1985 och reviderades av den 61:a FIP-kongressen i Granada den 4 maj 1992. Det träder i kraft den 1 januari 1995.

Ändring i artikel 3.4 med tillägg av Kina har godkänts av FIP-styrelsen och träder i kraft den 1 januari 2007.

ASTROFILATELI

Riktlinjer till SREV

1. Bedömda utställningar

1.1

Grundläggande förutsättningar framgår av GREV, artiklarna 1.1–1.4, samt SREV.

1.4.1 (sic)

Dessa riktlinjer är avsedda att hjälpa jury och utställare att bättre förstå Specialreglementet för bedömning av astrofilatelistiska exponat vid FIP-utställningar (SREV).

2. Bedömda exponat

2.1

Grundläggande förutsättningar framgår av GREV, artiklarna 2.1–2.3, samt SREV.

2.1.1

Ett astrofilatelistiskt exponat omfattar filatelistiskt material med anknytning till rymdforskning. Det utvecklar inte ett tema utan är en filatelistisk studie av den vetenskapliga och tekniska utveckling som uppnåtts vid rymdens erövring, inbegripet utforskning av stratosfären, tidig raket-teknik och föregångarna till de olika typerna av rymdfarkoster, vilken kronologiskt redovisar händelserna inom de olika programmen.

3. Principer för exponatet

3.1

Grundläggande förutsättningar framgår av GREV, artikel 3.1, samt SREV.

3.2

Grundläggande förutsättningar framgår av GREV, artikel 3.2, samt SREV.

3.2.1

Exponat kan även innefatta varianter av frimärken, t.ex. gällande tandning, färgfeltryck, övertryck liksom essayer och provtryck.

3.2.2

Mailgram överförda via satellit, brev transporterade runt och på månen, stratosfärpost och kosmisk post samt meddelanden befordrade med raket kan också ingå.

3.2.3

Specialstämplar med anledning av jubileer relaterade till rymdhändelser bör undvikas, såvida inte poststämplar med anledning av den ursprungliga händelsen saknas.

3.2.4

Det måste framgå tydligt om ett objekt är förfalskat.

3.3

Grundläggande förutsättningar framgår av GREV, artikel 3.3, samt SREV.

Speciell uppmärksamhet ska ägnas poststämplarnas ursprung och det datum och tidpunkt som gäller för de olika rymdhändelserna. Av vikt är också de filatelistiska kunskaperna om olika typer av poststämplar som använts för samma händelse.

Med hänvisning till SREV artikel 3.3 ska följande punkter beaktas:

Rymdprogram i Sovjetunionen/Ryssland**3.3.1**

Under en inledande period gavs normalt ingen förhandsinformation om plats eller datum för uppskjutningen av en raket eller rymdfarkost.

3.3.2

Före 1975 är det möjligt att dokumentera rymdhändelser med frimärken, helsaker, kuvert och kort med specialstämpel som utvisar uppdraget, datum och flygtidens längd.

3.3.3

Från april 1975 finns officiella poststämplar från Kosmodrom Bajkonur som dokumenterar uppskjutningen av rymdstationer, underhållsfarkoster och bemannade rymdfarkoster. Kosmodromens poststämplar är att föredra framför dem från det officiella handelsföretaget.

3.3.4

Poststämplar från uppskjutningar ska vara från det postkontor som är närmast uppskjutningsplatsen (kosmodromen) med datum för händelsen.

3.3.5

Kosmisk post är filatelistiskt material som flugits ombord i en rymdfarkost. Ombord i rymdstationerna finns postkontor från 1978 och senare.

3.3.6

För bemannade rymdprogram och för uppdrag som avser yttre rymden (efter uppskjutningen) kan poststämplar från tillhörande kontrollcentraler ansvariga för övervakningen användas. Poststämplar från spårningsstationer och fartyg som deltar i uppdraget kan visas som tillägg om de är daterade under uppdraget.

3.3.7

Landningar med rymdfarkoster ska dokumenteras med poststämpel från det postkontor som är beläget närmast landningsplatsen.

Rymdprogram i USA

3.3.8

Kuvert och kort som dokumenterar uppskjutningar, landningar eller andra rymdaktiviteter ska vara poststämplade exakt det datum då händelsen ägde rum.

3.3.9

I fall då postkontoret var stängt vid tidpunkten då uppskjutning, landning eller annan rymdaktivitet ägde rum, kan poststämpeln från nästa dag för öppethållande användas.

3.3.10

Poststämplar från uppskjutningar ska enbart visas från det postkontor som är närmast beläget uppskjutningsplatsen.

3.3.11

Poststämplar från uppskjutningsplatser och olika raketprovningsplatser i USA är tillåtna. Kuvert och kort med officiell NASA-stämpel som användes vid postkontoret i Kennedy Space Center (KSC) 1965-1975 är särskilt intressanta.

3.3.12

Kuvert och kort som uppmärksammar nedslag (landningar) ska ha poststämpel från postkontoret ombord på kommandofartyget i landningsområdet med datum för bärgningen av astronauterna eller rymdkapseln. Om sådan inte finns på fartyget godtas poststämpel från hamn eller underhållsbas vid fartygets ankomst. Post från fartyg, helikoptrar, och/eller flygplan som deltar i bärgningen ska vara poststämplade under tiden för uppdraget. Officiella sidostämplor (*cachets*) som anknyter till uppdraget finns också på kuvert från bärgningsfartyg. Landningar med Space Shuttle ska dokumenteras med poststämpel från det postkontor som är beläget närmast landningsplatsen.

3.3.13

För olika uppdrag (efter uppskjutningen) inom ramen för USA:s rymdprogram kan poststämplar från kontrollcentraler ansvariga för övervakningen användas då det gäller bemannade rymdfärder, satelliter i omloppsbana kring jorden samt mån- och rymdsonder. Poststämplar från spårningsstationer och fartyg som deltar i uppdraget kan visas som tillägg. Störst intresse har kuvert och kort med officiell sidostämpel (*cachet*).

Rymdprogram i Europa

3.3.14

Poststämplar som dokumenterar uppskjutning av satelliter och/eller forsknings- och experimentraketer ska visas från uppskjutningsplatsernas postkontor i kronologisk ordning för de olika programmen, inklusive samarbetsprogrammen för Europa/USA och Europa/Sovjetunionen. Kuvert som även uppvisar officiell ESA sidostämpel (*cachet*) – från 1979 och framåt i Kourou – har särskilt intresse. Eftersom utvecklingen av den första rymdraketen A4/V2 i Tyskland under andra världskriget var topphemlig kan denna viktiga period i rymdflyget bara dokumenteras med filatelistiska objekt utan särskild hänvisning till uppskjutningen av en A4/V2, däremot med poststämpel från platser och/eller med särskilda angivelser rörande militära enheter eller avdelningar, som bevisligen hade ansvar för eller anknytning till utvecklingen och/eller konstruktionen av dessa raketer.

3.3.15

Efter uppskjutningen är vanligen ESOC i Darmstadt och i viss utsträckning GSOC i Oberpfaffenhofen den kontrollcentral som är ansvarig för övervakningen. För de olika nationella rymdprogrammen finns det nationella kontrollcentraler som är ansvariga. Poststämplar från spårningsstationer som deltar i uppdraget kan visas som tillägg.

Rymdprogram i Kina**3.3.16**

Under det inledande skedet kungjordes inte i förväg uppskjutningsplats eller datum för en raket- eller satellituppskjutning.

3.3.17

Före 1986 var det inte möjligt att få information om rymdaktiviteter. Det förekommer inga poststämplor från uppskjutningsplatser eller datumstämplor som anknyter till rymdhändelser eller speciella stämplor för sådana händelser. Av denna anledning får perioden dokumenteras med filatelistiska dokument enligt artikel 3.2.3.

3.3.18

Efter 1986 ska poststämplor från uppskjutningar vara från det postkontor som är närmast uppskjutningsplatsen med exakt datum för händelsen.

3.3.19

Kuvert som befordrats med återvinningsbara obemannade satelliter eller bemannade rymdfarkoster kan ingå.

3.3.20

För obemannade och bemannade rymdprogram (efter uppskjutningen) kan poststämplor från tillhörande kontrollcentraler ansvariga för övervakningen användas. Poststämplor från spårningsstationer och fartyg samt understödjande flygplan som deltar i uppdraget kan visas som tillägg om de är daterade under uppdraget.

3.3.21

Landningar med obemannade och bemannade rymdfarkoster ska dokumenteras med poststämpel från det postkontor som är beläget närmast landningsplatsen.

Andra nationer som deltar i rymdprogram**3.3.22**

Poststämplor från uppskjutningar ska vara från det postkontor som är närmast uppskjutningsplatsen. Det finns också poststämplor från tillfälliga uppskjutningsplatser för raketer och uppstigningsplatser för stratosfärballonger liksom poststämplor från nationella kontrollcentraler.

3.4

Grundläggande förutsättningar framgår av GREV, artikel 3.4, samt SREV.

Ett astrofilatelistiskt exponat kan omfatta alla eller ett urval av aspekter enligt följande (dock inte begränsat till dessa).

a. Från pionjärtiden till erövringen av rymden

Ett sådant exponat kan omfatta:

- de astronomer och vetenskapsmän som med sin forskning bidragit till modern rymdforskning och rymdflygning
- tidiga raketexperiment, särskilt i samband med raketpost
- raketpionjärer och deras uppfinningar
- obemannade och bemannade stratosfärballonger
- experimentella flygningar med raketflygplan
- utvecklingen av den första rymdraketen A4/V2 (se 3.3.14)
- raket- och satellituppskjutningar i alla länder med rymdverksamhet

b. Raketpost

Ett sådant exponat ska omfatta objekt flugna med raketer som konstruerats av betydande raketpionjärer, vilka genom sina tekniska och vetenskapliga uppfinningar i väsentlig utsträckning bidragit till senare tiders erövring av rymden. Även helsaker, raketfrimärken, vignetter framställda med anledning av raketpostflygningar, förminskade tidningar och meddelanden som transporterats med raket, liksom kuvert skickade ut i rymden med raket och rymdfarkoster kan användas.

c. Rymdprogram i

1. Sovjetunionen/Ryssland

- raketpionjärer och deras uppfinningar
- forskningsflygningar med stratosfärballong
- de olika programmen med obemannade och bemannade rymdfärder från Sputnik 1 till Interkosmos-programmen samt tillhörande föregångare och kosmisk post.

2. USA

- tidiga raketexperiment utförda av raketpionjärer i samband med raketpost
- forskning med obemannade och bemannade stratosfärballonger och experimentella flygningar med raketflygplan
- program med obemannade och bemannade rymdfärder samt tillhörande föregångare, liksom kuvert skickade i stratosfären och rymden.

3. Europa

- de astronomer och vetenskapsmän som med sina teorier lade grunden för modern rymdforskning
- experiment med raketpost i olika länder
- forskningsflygningar med stratosfärballong
- den första rymdraketen A4 (V2)
- experimentella raketuppskjutningar för olika vetenskapliga ändamål i flera länder, i vissa fall i samarbete med USA och Sovjetunionen
- ELDO-, ESRO- och ESA-programmen
- den europeiska bärraketen Ariane
- europeiska samarbetsprojekt avseende bemannade och obemannade multinationella rymdfärder.

4. Kina

Obemannade och bemannade rymdfärder liksom kuvert skickade i rymden.

5. Andra nationer

Andra länder med privat- eller statsfinansierade rymdprogram och uppskjutningsplatser, t.ex. Australien, Indien och Japan, kan tas med genom att dokumentera olika raket- och satellituppskjutningar och syftet med dessa.

d. Obemannade rymdfärder

1. Astronomi

- utforskning av månen, solen, planeterna och solsystemet med stratosfärballonger, raketer, satelliter och rymdsonder med angivande av de olika händelserna och tillhörande föregångare.

2. Meteorologi

- tidiga väderleksprognoser och användningen av observatorier, forskningsballonger och ballistiska höghöjdsraketer, med tyngdpunkt på modern datainsamling och -överföring, dokumenterat genom uppskjutningar av de olika typerna av meteoro-

- logiska satelliter.
3. Telekommunikation
    - Efter en kort översikt över de tidiga metoderna för nyhetsförmedling visas den teknologiska utvecklingen från uppskjutningen av den första telekommunikationsballongen och satellittesterna till dagens världsomspännande nätverk av telekommunikationssatelliter uppskjutna av de medverkande nationerna.
  4. Utforskning av jorden
    - Här kan behandlas framsteg i utforskningen av jordens magnetfält, atmosfären och strålningsbälten liksom insamling av geografiska, geodetiska och geologiska data med hjälp av stratosfärballonger, raketer och satelliter.
    - Exponat enligt punkterna 1-4 ovan kan också innehålla astrofilatelistiskt material som dokumenterar användningen av satelliter som är hänförliga till dessa punkter, t.ex. Space Shuttle och Ariane-programmen. Kuvert som dokumenterar händelser i samband med forskningsuppdrag utförda av astronauter eller kosmonauter under bemannade rymdfärder hör inte hemma i exponat uppbyggda enligt artikel 3.4.d men kan visas i exponat uppbyggda enligt artikel 3.4.e eller 3.4.c punkterna 1-2.
  5. Tidig utforskning av rymden
    - Forskningsprogrammen inom ramen för Det internationella geofysiska året 1957/58 och Det internationella geofysiska samarbetsåret 1959 är lämpliga att inleda denna studie.
- e. Bemannade rymdfärder
- Bemannade rymdfärder i Sovjetunionen/Ryssland, USA, Kina och med multinationellt deltagande, liksom uppdrag utförda av astronauter/kosmonauter utgör grund för studien. Rymdhändelserna från de olika nationerna eller en nation kan visas i kronologisk ordning. De tillhörande föregångarna kan visas, t.ex. stratosfärballonger bemannade med vetenskapsmän och läkare, raketflygplan, raketexperiment med djur, bärgning av rymdkapslar, test av överlevnadsutrustning, testflygningar med satelliter och bärraketer, liksom rymdsonder för utforskning av månen.

3.5

Grundläggande förutsättningar framgår av GREV, artikel 3.5, samt SREV.

3.6

Grundläggande förutsättningar framgår av GREV, artiklarna 3.3–3.5, samt SREV artikel 3.6. De visade objekten ska överensstämma med titeln och det valda ämnet.

4. Regler för bedömning av exponat

Grundläggande förutsättningar framgår av GREV, artiklarna 4.1–4.7, samt SREV 4.3 och 4.5.

5. Jurybedömning av exponaten

Grundläggande förutsättningar framgår av GREV, artiklarna 5.1–5.9, samt SREV 5.1–5.2.

6. Sammanfattande bestämmelser

Grundläggande förutsättningar framgår av GREV, artiklarna 6.1–6.2, samt SREV.

Dessa riktlinjer är inte avsedda att ge svara på alla tänkbara frågor från utställarna, men vi hoppas att de ska hjälpa juryn och utställaren att förstå reglementet på ett bättre sätt. I händelse av olikheter i texten beroende på översättningen, ska den engelska texten gälla.

Dessa reviderade riktlinjer, ursprungligen gällande från juli 1999, har godkänts av sektionen för astrofilateli och FIP-styrelsen och gäller från mars 2011.